

Rezistență, contestare, nesupunere.

Cazul lui Vlad Drăgoescu, un „piteștean” uitat

Abstract. *Born on May 28, 1926 in Craiova, Vlad Drăgoescu was sentenced to 12 years of custodial sentence for his activity carried out in a „subversive” organization. This organization equated with the attempts of the group led by General Carlaonț to set up their armed resistance against communism. Drăgoescu was moved from one prison to another, from Craiova, Jilava, Pitești (where he was both a victim and a „tormentor” during the denunciation times) to Gherla, Codlea, Aiud and Galați, and released in 1960. The completion of his sentence did not mean his return home, but rather a 4-year home arrest in Bărăgan.*

Coming to Bucharest after 1964, he found himself in the impossibility to follow his passion for architecture, since his admission to „Ion Mincu” Architecture Institute was denied. He will settle with attending the courses at the Technical Post-Secondary School of Architecture, from where he graduated as the valedictorian of the 1969 class and was granted the title of conductor architect. Despite the fact that his final average would have allowed him to be assigned to a designing institute in Bucharest, he was fired after presenting his resume and sent to his latest known residence listed on his identity card, Valea Călmățui, upon the interference of the Securitate. He managed to find a job on a construction site, but the non-resident permit would not be issued for him. For the next 7 years, he worked on different building sites as a day laborer, as he only had his 1964 identification card in his possession. Constantly harassed and kept under surveillance, he filed numerous petitions and memoirs for renouncing his Romanian citizenship, request granted on September 8, 1975.

In March 1977, he signed Paul Goma’s Letter. Following that, he was investigated, beaten, threatened, which made him „adopt an undocile attitude, maintaining his hostile opinions”. Even though his passport had been (finally) issued, it was then withdrawn for the reason that he „had joined an anti-state action”. Three months later, he will be released on June 29, 1977, in compliance with „superior orders”. He is given the passport and leaves the country forever on May 27, 1978. After he had spent 18 months in a refugee camp in Vienna, he was allowed to enter Switzerland. Reserved person, withdrawn, revolted by the events that unfolded in the aftermath of 1990, he passed away in a Swiss nursing home, in 2010.

Our study aims to examine and make known the fate of a victim, of a resistance member, of a permanent militant against the communist regime.

Keywords: *communism, political detention, resistance, dismissal, architecture*

Nesupunere, contestare, disidență în România comunistă – iată o temă pe cât de generală, pe atât de cuprinzătoare, tratată consistent, dar încă insuficient în anii scurși de la evenimentele din 1989 înapoi. În linii mari, ceea ce regimul comunist a dorit să ascundă sau să minimalizeze s-a recuperat în ultimii 25 de ani, istoriografia prezentându-ne astăzi rezistența armată din munți, nenumăratele cazuri individuale sau de grup ale celor care, într-un fel sau altul, s-au opus regimului și au luat calea detenției politice în intervalul 1944-1964, forme de rezistență și disidență în etapa 1964-1989, evenimentele din timpul revoluției care au dus la prăbușirea regimului totalitar. Cu toate acestea, rămân încă multe fenomene, evenimente și acțiuni prea puțin cunoscute, interpretate și explicate, și mă refer aici la „experimentul Pitești”, cazurile reale de spionaj în favoarea Occidentului, gradul real de vinovăție al celor condamnați pentru „crime de război și dezastrul țării”, numărul victimelor din închisorile comuniste, „reeducarea de la Aiud”, responsabilitatea (și tragerea la răspundere) a vinovaților din rândurile justiției comuniste, Securității, Miliției, partidului unic și multe altele.

Ca opinie personală și demers asumat, consider oportună investigarea individuală a cazurilor victimelor regimului comunist, grupate pe anumite criterii, unul dintre acestea putând fi cel al breslelor. Începând cu anul 2011, am demarat o cercetare care viza destinul individual al arhitecților români întemnițați politic în timpul regimului comunist. Dincolo de recuperarea memoriei acestor profesioniști, o astfel de cercetare contribuie semnificativ la cunoașterea trecutului breslei, dacă ne gândim numai la impactul avut de marginalizarea și/sau eliminarea unui număr semnificativ de oameni din practică. În același timp însă, completăm analiza regimului comunist, ținând cont de transformările petrecute la nivelul întregii societăți datorate noului mod de a înțelege și practica această artă, având în vedere impactul social major pe care-l presupune arhitectura. Nu în ultimul rând, atunci când se lucrează cu un eșantion reprezentativ (în cazul nostru, peste 150 de oameni), rezultatele cercetării pot prezenta o imagine de ansamblu asupra detenției politice și destinului postconcentraționar, dincolo de elementul comun – apartenența la o breaslă.

În rândul arhitecților, formele de rezistență sau încercările de păstrare a unei independențe au fost diverse, putând fi analizate pe două planuri, general și specific. La modul general, au existat arhitecți care s-au opus regimului comunist cu arma în mână, alăturându-se partizanilor din munți, oameni care au reacționat ajutându-și semenii în diferite feluri, care au protestat în forme diverse. Din punct

de vedere profesional, s-au exprimat (atunci când o mai puteau face, cât de cât – în primii ani ai regimului) împotriva intervenției politicului în școala de arhitectură sau în modul cum se practica profesia, împotriva înființării institutelor de proiectare și desființării practicii private, împotriva realismului-socialist, mulți abandonând această meserie, refugiindu-se în domenii conexe sau plecând din țară. Pentru toate acestea au plătit un preț greu – ani de libertate, sănătate sau cariere distruse. Pentru studiul nostru, cazul lui Vlad Drăgoescu este mai puțin important din perspectiva apartenenței la breasla arhitecților, dar este necesară recuperarea informațiilor despre parcursul lui în direcția formelor de rezistență și contestare permanentă a regimului.

Născut la Craiova pe 28 mai 1926, într-o familie de olteni cu rădăcini boierești¹ care coboară până la Mihai Viteazul², Vlad Drăgoescu a urmat cursul primar în particular, frecventând mai apoi Liceul „Frații Buzești” și Colegiul „Carol I”, unde a susținut și bacalaureatul. Respins la examenul de admitere la Facultatea de Arhitectură, a reușit la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, dar, după un an și jumătate, nemaivăd mijloace de a se întreține, se întoarce la Craiova.

În noiembrie 1947, conform propriilor declarații³, a aflat de la prietenul Radu Ciuceanu de existența unei organizații anti-comuniste, căreia i s-a alăturat. Primele intenții ar fi fost de a recruta noi aderenți, mai apoi urmând să se încerce stabilirea de contacte cu americanii și englezii pentru a le expune situația lor și de a fi ajutați. Scopul organizației era acela de „retragere în munți în caz de războiu și ducerea unor lupte de partizani, în măsura posibilităților pe care le avem”⁴. Într-o primă declarație din timpul anchetei care a avut loc după arestarea sa din 22 septembrie 1948⁵, Vlad Drăgoescu completează informațiile, cu siguranță la dictarea sau, cel puțin, în tonul celor ce dorea să audă anchetatorul :

Această organizație subversivă cu caracter terorist avea ca scop : a organiza cât mai mulți membri din diferite straturi sociale, în primul rând ofițerii deblocați, membri ai

1. Tatăl, Vespasian Drăgoescu, licențiat al Facultății de Medicină din Paris, avea în posesie, la momentul instaurării comunismului, împreună cu soția sa, Ioana, peste 500 de hectare de teren arabil, pădure și vie. După primele exproprieri au rămas cu aproximativ 200 de pogoane.
2. Interviu cu Radu Ciuceanu, realizat de autor, București, 24.07.2015.
3. Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (în continuare ACNSAS), fond Penal, Dosar 4, vol. 14, ff. 6-13v. Declarație autobiografică nedatată (probabil din timpul anchetei), copie dactilografiată a unei declarații olografe.
4. *Ibidem*.
5. A doua zi după arestare, la 23 septembrie 1948, se realiza și percheziția domiciliară, unde s-au găsit un pistol, 70 de cartușe, 500 de grame de trotil și peste 100 de manifeste anti-comuniste intitulate „Jos dictatura roșie !”, „Români, luptați pentru libertate și veți fi liberi !” și „Jos dictatura roșie ! Ziua eliberării se apropie !” (*Ibidem*, vol. 1, f. 53).

PNȚ-ului, legionari și diferiți nemulțumiți, a-i încadra, echipa și înarma, și trimiterea lor în puncte fixate de noi în munți ca Tismana, în Frăsineț, în Vâlcea, Mehedinți, ca Creasta Carpaților să fie ocupată de noi și, de acolo, la timpul oportun, începând o acțiune de luptă împotriva regimului, armatei și soldați care dezertau să-i folosim noi în acțiunea împotriva regimului. Mai avea ca scop organizația punerea de explozibile la calea ferată, aruncarea trenurilor în aer, podurile, tunelurile, diferite obiective militare ca : depozite de armament și diferite alte acte de sabotaj contra Republicii Populare Române și acapararea de aeroporturi cu aeroplanul¹.

Maltratată grav în timpul anchetei, Vlad Drăgoescu a fost supus unui șir aproape interminabil de interogatorii, oferind încet-încet Securității informații consistente despre organizația zisă subversivă². Aflăm astfel despre înființarea acesteia la sfârșitul lunii iulie 1948, conducerea fiind asigurată de gral. Ioan Carlaonț, col. Ștefan Hălălău, Radu Ciuceanu și dr. Cărăușu, acțiunile desfășurându-se prin intermediul a cinci grupe distincte. Finalul uneia dintre declarații este sugestiv pentru tratamentul la care a fost supus anchetatul, obligat să semneze un text redactat pe placul Securității : „Menționez că tot ceea ce organizase și trebuia să înfăptuiască organizația noastră era împotriva intereselor Statului și implicit al țării românești”³.

După finalizarea cercetărilor, introdus într-un lot de 41 de persoane, Vlad Drăgoescu ajunge în fața Tribunalului Militar din Craiova, fiind interogată la 14 iunie 1949. Procesul-verbal redactat cu această ocazie consemnează recunoașterea de către inculpat a participării active în cadrul organizației, fără inadvertențe sau schimbări de atitudine față de cele declarate în timpul anchetei⁴. Învinuit de „crimă de uneltire contra ordinii sociale și răspândire de publicațiuni interzise”, a fost condamnat la 12 ani de temniță grea și 5 ani degradare civică pentru prima învinuire, respectiv la 4 ani de închisoare corecțională pentru cea de-a doua. În final, s-a dispus executarea pedepsei mai mari, alături de obligația de a achita 10.000 de lei cheltuieli de judecată⁵.

1. *Ibidem*, ff. 41-44. Declarație din 11 noiembrie 1948.
2. Radu Ciuceanu remarcă totuși că vârfurile organizației nu au fost deconspirate în ancheta de la Craiova. Vezi și Radu Ciuceanu, *La taină cu diavolul*, INST, București, 2015, p. 157.
3. ACNSAS, fond Penal, Dosar 4, vol. 1, ff. 69-69v. Copie dactilografiată a unei declarații nedatate din anchetă.
4. *Ibidem*, vol. 2, ff. 419-421. Proces-verbal, interogatoriu de inculpat din 14 iunie 1949.
5. *Ibidem*, ff. 255-265. Sentința nr. 928 din 14 iunie 1948. Au mai fost condamnați : Ioan Robu – 20 de ani de temniță grea, Ioan Carlaonț și Radu Ciuceanu – câte 15 ani de temniță grea, Sergiu Mandinescu – 12 ani de temniță grea, Gherasim Iscu – 10 ani de temniță grea, Lucian Dumitriu – 7 ani de închisoare corecțională, Ștefan Hălălău, Marin Popescu, Eugenia Georgescu și Petre Grigorescu – câte 6 ani de închisoare corecțională, Mihai Paulian – 5 ani de închisoare corecțională, Tiberiu Tolescu – 4 ani de închisoare

Parcursul concentraționar al lui Drăgoescu nu este ușor de refăcut. Datorită fișei matricole penale¹ din arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor știm astăzi că, după reținerea la închisoarea din Craiova, a mai trecut prin Penitenciarele Jilava, Pitești, Gherla, Oradea, Aiud și Galați. Ce s-a întâmplat cu tânărul student în cele mai multe dintre aceste închisori nu putem ști, dar cunoaștem în schimb, chiar dacă fragmentar, trecerea involburată a lui Drăgoescu prin ceea ce memorialiștii și cercetătorii au numit „Fenomenul Pitești”². Dacă inițial a fost o victimă³, regăsindu-se în grupul celor agresati la data de 6 decembrie 1949⁴ în camera 4-Spital, dar și mai târziu, la camera 3⁵, ulterior a fost obligat să treacă de partea torționarilor, făcând parte din comitete de reeducare⁶. Chiar și așa, este de remarcat că nu și-a vândut prietenul, pe Radu Ciuceanu, după cum chiar acesta afirmă : „La Pitești nimeni dintre foștii mei colegi de organizație nu mă vânduse, începând chiar cu Vlad Drăgoescu, pe care îl credeam cea mai sigură victimă a întoarcerii”⁷.

---

corecțională, Constantin Grădinaru și Marin Dondoe – câte 2 ani de închisoare corecțională, Marcel Ionescu, Alexandru Popa, Ștefan Lăpușeanu, Dumitru Lăzărescu, Adrian Gutuescu, Marin Gulie, Marin Cătuneanu, Cristinel Vasilescu, Ion Săceanu și Vasile Becteraș – câte un an închisoare corecțională, Valeriu Ionescu – 10 luni de închisoare corecțională, Victor Ploșniță – 9 luni de închisoare corecțională, Constantin Stavril și Mihalache Nica – câte 8 luni de închisoare corecțională, Mircea Percea, Cristian Spulber, Constantin Toma, Traian Tolescu – câte 6 luni de închisoare corecțională.

1. Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor (în continuare AANP), fișe matricole penale, disponibile on-line la adresa <http://5.2.132.65/Fise%20matricole%20penale%20-%20detinuti%20politici/D/D%2004.%20Doma%20-%20Dragomiroiu/Dragoescu%20Vlad/> (accesat la 10.07.2015).
2. Drăgoescu a fost încarcerat la Penitenciarul Pitești între 15 decembrie 1949 și 16 august 1951 (*apud* Alin Mureșan, *Pitești. Cronica unei sinucideri asistate*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2011, p. 319).
3. O scurtă prezentare a lui Drăgoescu ne oferă unul dintre foștii deținuți : „Băiat deosebit de cumsecade, mic, slăbuț, palid, timid ori speriat, nu-mi dedeam seama” (Vezi Ioan Muntean, *La pas prin „reeducările” de la Pitești, Gherla și Aiud sau ridică-te Gheorghe, ridică-te Ioane*, Editura Majadahonda, București, 1997, p. 74).
4. *Ibidem*, p. 74.
5. Costin Merișca, *Tragedia Pitești. O cronică a „reeducării” în închisorile comuniste*, manuscris electronic în arhiva autorului.
6. *Ibidem*. Vezi și Alin Mureșan, *Pitești. Cronica...*, p. 77. Vlad Drăgoescu acționa în 1950 într-un comitet la camera 3, alături de Constantin Gemeniuc, un anume Sipoș, Alexandru Ludu și Alexandru Sever, iar pe finalul anului și la începutul lui 1951, într-un comitet care-i mai includea pe Constantin Juberian, Dan Dumitrescu și Mihai Iliescu, la camera 1-corecție (vezi și „Proces-verbal de interogatoriu al arestatului Juberian Constantin”, în *Memorialul ororii. Documente ale procesului reeducării din închisorile Pitești Gherla*, Editura Vremea, București, 1995, p. 531).
7. Radu Ciuceanu, *La taină cu diavolul*, p. 104.

O analiză a celor petrecute la închisoarea din Pitești în perioada 1949-1951 nu face obiectul prezentului studiu, vom sublinia doar delicatețea cu care trebuie tratate cazurile celor care s-au prăbușit în timpul demascărilor, în momentul în care liberul arbitru a fost suprimat sub forța bătei. Unii și-au revenit din bolgie, mai devreme sau mai târziu, alții niciodată, pentru unii revenirea a însemnat inclusiv conștientizarea datoriei de a-și ajuta confracții, de a se dedica lor, în închisoare sau în libertate (vezi cazul părintelui Calciu-Dumitreasa)¹, revenirea presupunând pentru alții (doar) apărarea condiției și demnității umane.

În cazul lui Vlad Drăgoescu, așa cum vom vedea mai departe, revenirea ce a urmat căderii cumplite² a presupus o luptă dâră cu sistemul, atât în cea de-a doua parte a detenției (după abandonarea reeducării), cât și în libertate. Atitudinea lui din detenția de după Pitești și Gherla este perfect descrisă de un referat privind pedepsele care i s-au aplicat între 1955 și 1959 :

La 1 Noiembrie 1955 a fost pedepsit cu tăierea vorbitorului și a pachetelor pe timp de 6 luni, pentru faptul că a fost prins de șeful secției când, cu un cuțit, în mod dușmănos

1. Gheorghe Calciu-Dumitreasa (1925-2006), preot ortodox, a fost arestat pentru activitate legionară în mai 1948, în timp ce era student la Facultatea de Medicină, primind ulterior o condamnare la 8 ani de închisoare. A fost închis la Pitești, Gherla, Jilava, Aiud, București, Galați ; la Pitești trece prin „reeducare”. Este eliberat în 1963, cu domiciliu obligatoriu în Viișoara, Ialomița. Își reîncepe studiile și își ia licența în filologie în anul 1967. Urmează apoi cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă și este hirotonisit preot. În Postul Paștelui din anul 1978 ține celebrele predici din seria „7 cuvinte către tineri”, care îi atrag excluderea din postul de profesor la Seminarul Ortodox din București. Este arestat din nou, la 10 martie 1979, și condamnat la 10 ani de închisoare sub pretextul implicării în Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România. Este transferat la Penitenciarul Aiud, într-o celulă cu deținuți de drept comun, care sunt îndemnați de conducerea închisorii să-l omoare. În urma discuțiilor cu părintele Calciu-Dumitreasa, aceștia sfârșesc prin a refuza să îndeplinească planul de asasinare. Ca rezultat al presiunilor internaționale din partea lui Ronald Reagan, Margaret Thatcher sau Papa Ioan Paul al II-lea, Gheorghe Calciu-Dumitreasa a fost eliberat în 1984 și forțat să părăsească țara împreună cu familia, în 1985. Caterisirea sa, pronunțată de Biserica Ortodoxă Română în 1984, avea să fie ridicată de Patriarhul Teoctist abia după 10 ani. În Statele Unite a lucrat la început ca muncitor necalificat, iar apoi a preluat parohia românească din Washington, DC. A fost primit la Casa Albă de Ronald Reagan și George Bush Sr. După 1989 a venit anual în România, fiind înmormântat, conform dorinței sale, la Mănăstirea Petru Vodă, din județul Neamț (vezi Alin Mureșan, *Pitești. Cronica unei...*, 2010, pp. 170-174).
2. La Gherla ajunsese să-și renege părinții, nu numai în public, așa cum se cerea în timpul demascărilor, ci și mai târziu, în discuții apropiate cu alți colegi de celulă (vezi ACNSAS, fond Informativ, dosar 2671, ff. 50-52. Notă informativă oferită de sursa „Ionescu Nelu”, la data de 21.05.1971).

curățea vopsea după un geam¹. La penitenciarul Galați a participat la cele două revolte. [...] La data de 19 Martie 1957 a fost pedepsit cu 7 zile regim sever pentru că a participat la refuzul hranei, organizat în masă, în timp ce se afla la Penitenciarul Aiud. [...] La 8.04.1957 dă o declarație de grevă a foamei, prin care caută să impună conducerii Penitenciarului Aiud să-i rezolve o serie de probleme ca: 1. Înlăturarea obloanelor de la camera de detenție². 2. Deținerea în număr prea mare, în raport cu capacitatea camerei. 3. Faptul că nu sunt ținuți conform regulilor de 30 de minute la aer. 4. Știrbirea dreptului de a avea legătură cu familia, de a primi pachete și CP³. 5. Nu i se dă nimic de citit ca: cărți, de băutură și alte asemenea revindecări. [...] La 17 Martie 1958 a fost pedepsit cu 7 zile regim sever pentru că, la percheziția efectuată, s-au găsit asupra sa mai multe cârpe scrise în limbi străine ca: franceză, engleză și germană, aceste cârpe sunt folosite ca dicționare. [...] La 21.04.1958 a fost pedepsit cu 5 zile izolator, pentru că la percheziția corporală i s-a găsit asupra sa, scris pe o bucată de săpun, mai multe cuvinte în limba franceză. [...] La 5.08.1958 a fost pedepsit cu 2 zile regim celular pentru nerespectarea regulamentului de ordine interioară. [...] La 13.01.1959 a fost pedepsit cu 3 zile regim sever, pentru deteriorare de cazarmament⁴.

Despre atitudinea lui Drăgoescu la Penitenciarul Aiud ne mai vorbește și un fost deținut, de data aceasta din calitate de sursă a Securității, prin intermediul unei note informative din anii '70 :

Era foarte tăcut și interiorizat. Țărăniștii îl suspectau pentru că se pare că trecuse pe la penitenciarul Pitești sau, în orice caz, nu aveau încredere în el. [...] În nici un caz n-a fost legionar. Ba, din contra, îi critica. Critica pe oricine și orice care nu corespundea vederilor lui și mai cu seamă nu se încadra principiilor democratice de libertate. [...] Nimeni n-ar fi crezut că va intra și el în grevă, pentru că toți credeau că e nesincer și dușman și că e mai degrabă omul regimului. Dar a intrat în grevă și a dus-o mai al naibii decât toți cei care-l suspectau, care-l criticau și îl urau. [...] Medita mult. Era foarte cult și educat, încât îi depășea cu multe pe ceilalți din celulă. [...] Vorbea foarte puțin și nu era deloc prietenos sau comunicativ. Se citea pe el însă o suferință aparte și tocmai de aceea sursa și l-a apropiat sau cel puțin așa credea⁵.

1. Înțelegem că era vorba de fereastra celulei, deseori vopsită sau acoperită cu obloane grele, pentru a împiedica deținuții să privească afară. Încercarea lui Drăgoescu îl poziționează drept rezistent care lua atitudini de frondă împotriva unor măsuri aberante, ce vizau dezumanizarea celor închiși, perfect conștient de riscurile pe care și le asuma.
2. Regăsim chestiunea anterioară, dovada atitudinii ferme a lui Vlad Drăgoescu.
3. Carte poștală.
4. ACNSAS, fond Penal, dosar 4, vol. 9, f. 160. Referat nedatat, semnat de căpitanul de Securitate Marin Florea de la Direcția regională MAI Galați, Biroul „K”, probabil înainte de eliberarea lui Drăgoescu din închisoare.
5. ACNSAS, fond Informativ, dosar 2671, ff. 2-4. Notă informativă oferită de sursa „Valeriu” la 13.07.1977.

Momentele grevei sunt, de altfel, descrise chiar de Drăgoescu. Prin urmare, reproducem aici, pe larg, o declarație a acestuia din aprilie 1957 :

Subsemnatul Drăgoescu V. Vlad, deținut în Penit. Aiud, am declarat greva foamei pe data de 18 Martie 1957, pentru următoarele motive : 1. Obloanele pe care le avem la fereastră împiedică atât pătrunderea soarelui, cât și a aerului. Am cerut înlăturarea lor sau reșezarea lor într-o poziție care să permită intrarea suficientă a soarelui și a aerului în celulă ; 2. Deținerea noastră în număr prea mare pentru spațiul de aerisire și de mișcare al celulei ; 3. Menținerea de către administrație a unor alienați mental pe celular care, prin țipetele lor, ne fac viața de nesuportat ; 4. Plimbarea pe care o facem este de numai 20 min. și numai în 5 zile ale săptămânii, deși atunci când am venit a fost zilnică și de 30 min. ; 5. Lipsa totală de legătură cu familia, lipsa deci a corespondenței, a pachetului cât și a vorbitorului, care au fost suprimate fără să mă fi făcut vinovat cu ceva. Pe lângă aceasta, și lipsa dreptului de a face cumpărături ; 6. Totala lipsă de preocupare, de ani și ani de zile, fără posibilitatea cel puțin a unei lecturi ; 7. Lipsa completă a oricărei posibilități de a ne comunica doleanțele, fie prin scris, fie direct d-lui procuror sau d-lui comandant, care timp de 4 luni de zile nu ne-a vizitat.

Dacă aș fi avut posibilitatea de a-mi comunica într-un fel doleanțele, nu aș fi recurs la ultimul mijloc, greva, pentru a aduce la cunoștința autorităților superioare cele de mai sus. Faptul că am încetat greva nu este pentru că am renunțat la cele cerute mai sus, ci pentru că cei pe care am cerut să vină nu au venit. O parte din cele arătate aici nu au fost menționate și în declarația de începere a grevei, deoarece am fost luat la rost să termin mai iute declarația de către un domn căpitan, făcând parte din administrație. Mai menționez încă că, în a 12-a zi de grevă, s-a redus alimentația forțată cu mai mult de jumătate, de către administrația acestui penitenciar, lucru care constituie un abuz față de lege. Când am încercat să arăt abuzul care se face, același domn căpitan mi-a ripostat : „Vă dăm atât cât vrem noi”¹.

Condițiile de viață pe care le avem în momentul de față nu se prezintă pentru deținuți, în nici una din țările socialiste. Bunăoară, în URSS, cei care lucrează (și majoritatea sunt în lagăre de lucru și nu în celule) au dreptul, pe lângă cartelă, la : ziar, bibliotecă cu cele mai variate cărți, pachet (nu de 5 chile la 3 luni), orchestră, echipă teatrală, cinematograf și chiar de a face anumită școală de specialitate. Cât despre cei care, pentru anumite motive, sunt deținuți în închisori, au totuși dreptul la lectură și la jocuri (șah și domino). Pentru mine este clar, astfel stând lucrurile în US², că felul de viață la care sunt supus nu corespunde, în primul rând, însăși concepției socialiste, și este regretabil că cei de care depinde viața deținuților încă n-au ajuns să rezolve just această problemă. Închisoarea,

-
1. Regulamentul penitenciar prevedea alimentarea forțată a deținuților aflați în greva foamei, după a treia zi a acesteia. De cele mai multe ori, operațiunea presupunea imobilizarea victimei și turnarea pe gât, prin intermediul unui furtun introdus până în stomac, a unui amestec de o anumită cantitate și consistență, prilej de noi chinuri, de cele mai multe ori. Conform mărturiei lui Drăgoescu, se pare că era vorba de o cantitate fixă normată, precizată clar în regulament. Faptul că după a douăsprezecea zi s-a redus acea cantitate indică noi presiuni la care a fost supus pentru a fi determinat să înceteze greva.
  2. Uniunea Sovietică.

așa cum se prezintă aici, nu a reușit, din păcate, decât să îngrozească, să înrăiască și să îndobitocască pe om¹.

Orice comentariu este de prisos.

Din cauza atitudinii recalitrante din timpul detenției, a manifestărilor dușmănoase la adresa regimului, provocărilor la adresa cadrelor, participarea la cele două revolte ale deținuților din Penitenciarul Galați², după expirarea pedepsei (1960), lui Vlad Drăgoescu i s-a fixat domiciliu obligatoriu în comuna Rubla, satul Valea Călmățui, pentru 60 de luni³. Nu deținem informații despre comportamentul fostului student în timpul petrecut în D.O., dar putem bănui că s-a menținut pe aceeași linie, dacă ținem cont că s-a propus ridicarea restricțiilor domiciliare abia la finalul anului 1963⁴, fără să i se permită, printre altele, să participe la înmormântările părinților, decedați în același an. În aceeași perioadă a fost „încondeiat” și de cel puțin un informator al Securității, conform propriei declarații de mai târziu, oferită atunci când îi povestea lui Paul Goma cum a fost „în continuu persecutat și pus în afara legii” și după 1964, din cauza informațiilor furnizate de o altă persoană cu domiciliu obligatoriu, pe nume Radu Glugojeanu⁵.

Dorința lui Drăgoescu de a urma cursurile Facultății de Arhitectură din București era mai veche⁶. Astăzi, din păcate, nu putem proba cu certitudine motivele pentru care nu s-a înscris la acest institut⁷. Cert este că a fost admis la Școala Medie Tehnică de Arhitectură, pe care a absolvit-o ca șef de promoție în 1969. Acest moment reprezintă un alt vârf al conflictului cu regimul, în condițiile în care i s-a

1. ACNSAS, fond Penal, Dosar 732, vol. 5, ff. 221-221v. Declarație din 8 aprilie 1957.
2. *Ibidem*, vol. 7, ff. 5-5v. Referat despre Vlad Drăgoescu datat 12 august 1960. Același document mai menționează și că: „Pe linie disciplinară a fost pedepsit cu 24 zile de izolare, 7 zile de carceră și ridicarea dreptului de a ieși la vorbitor pe timp de 6 luni, pentru participarea la refuzul de hrană organizat în masă, insulte la adresa cadrelor, deținerea de obiecte nepermise și degradare de echipament și cazarmament”. Ridicarea propriu-zisă a restricțiilor s-a realizat prin Decizia nr. 6285 din 12 martie 1964.
3. *Ibidem*.
4. *Ibidem*, ff. 11-11v. Referat cu propuneri de ridicare a restricțiilor domiciliare, datat 19 noiembrie 1963. Același document mai menționează și că: „Drăgoescu Vlad, de la venirea sa în DO, s-a încadrat în câmpul muncii la GAS J. Georgescu, ca muncitor zilier, iar în prezent lucrează la cooperativa de artă grafică din Însurăței”.
5. ACNSAS, fond Informativ, dosar 2671, ff. 16-17. Declarația lui Vlad Drăgoescu din 31.03.1977. Includem aici și avizarea negativă a stabilirii cu domiciliul în București, conform unei note M.A.I. către Direcția Evidenței Populației din Direcția Generală a Miliției. Vezi ACNSAS, fond Penal, dosar 732, vol. 7, f. 22.
6. Interviu cu Radu Ciuceanu, realizat de autor, București, 24.07.2015.
7. Emitem doar ipoteza lipsei de disponibilitate personală în a se angaja la un efort ce urma să se întindă pe parcursul a șase ani, dar, în același timp, nu excludem nici posibilitatea de a-i fi fost interzis accesul „banditului” la un domeniu considerat de elită.

refuzat repartizarea la un institut de proiectări din capitală, fiind trimis în județul Brăila, acolo unde încă avea domiciliul oficial¹. Încercând să se angajeze în proiectare la București, după predarea autobiografiei, este refuzat². Din punct de vedere profesional, au urmat ani terni, în condițiile în care Drăgoescu nu acceptă repartiția în provincie și se mulțumește – într-un spirit de frondă extrem – să apeleze la mici colaborări temporare³ sau să lucreze ca muncitor, mai mult sau mai puțin calificat, pe diferite șantiere. În 1971, atunci când era angajat al trustului de construcții și montaj ICM2, a fost folosit ca translator cu ocazia unei vizite a unor specialiști germani. Informându-i asupra realităților din România, este anchetat de către Securitate, încercându-se influențarea lui și atragerea spre colaborare. Un document de arhivă descrie situația :

Din discuțiile purtate cu specialiștii germani din cadrul ICM 2 a reieșit – afirma Vlad Drăgoescu – că în străinătate, pentru perfecționare, sunt trimise persoane incompetente și care nu se preocupă a se perfecționa, ci caută să obțină profituri personale de pe urma acestor deplasări. În cadrul discuțiilor, Drăgoescu Vlad s-a exprimat că vinovați pentru o asemenea situație se fac și ofițerii de Securitate, care persecută și iau măsuri împotriva celor care au curajul să spună lucrurilor pe nume. Când i s-a cerut să scrie aceste lucruri, a refuzat categoric, spunând că o asemenea declarație ar putea fi folosită împotriva lui. [...] La sfârșitul discuțiilor, Drăgoescu Vlad a fost chemat din nou la sediul organelor noastre pentru data de 21.12.1972⁴.

Urmărit permanent de Securitate, aflat în imposibilitatea de a-și realiza visul, găsimu-se la marginea societății în postura unui paria⁵ (cel puțin din perspectiva regimului), nutrește gândul plecării din țară. Tentativele au fost relativ rapid înăbușite, și atunci când corespundea cu un unchi din Argentina de la care spera să

1. Niciodată, după eliberare, Vlad Drăgoescu nu a reușit să se mute definitiv în București, folosindu-se de un buletin de identitate emis în Valea Călmățui și vize temporare de flotant.
2. ACNSAS, fond Informativ, dosar 2671, ff. 142-145. Raport privind pe Vlad Drăgoescu din 21.12.1972.
3. Este cazul cooperativelor „Decorativa”, „Muntenia” și „Igienă”, serviciul turnătorie al Uzinelor „23 August”, Întreprinderea pentru Utilaje și Piese de Schimb din Chitila și altele.
4. ACNSAS, fond Informativ, dosar 2671, ff. 146-148. Raport privind pe Vlad Drăgoescu din 16.12.1972.
5. Situația de fapt este descrisă de un alt informator : „Nu știi ce a făcut în continuare, așa încât, întâlnindu-l în iarna 1969-1970 pe lângă Ateneu, am rămas surprins văzându-l îmbrăcat într-un pardesiu subțire, nebărbierit și chiar murdar. Începea să arate ca un vagabond. L-am întrebat ce face și mi-a spus că nu are nici un post, dar că trăiește din meditații de limba franceză și germană, iar de dormit, doarme într-o cameră neîncălzită” (*Ibidem*, ff. 53-54v. Notă informativă oferită de sursa „Popescu” la 12.10.1971).

obțină ajutor, dar și atunci când, alături de Radu Ciuceanu, plănuia trecerea frontierei spre Iugoslavia. Invitați la Securitate, anchetați și influențați, fără să recunoască explicit intenția, cei doi renunță pe moment la ideea de a fugi, rămânând valabilă (cel puțin pentru Drăgoescu) dorința de a pleca, indiferent cum, legal¹ sau ilegal. În acest sens, chiar o notă a Securității îl prezenta, în 1973, drept un individ care „intenționează să plece legal sau ilegal în străinătate, în funcție de împrejurări, și să nu se mai întoarcă în țară, afirmând că nu se împacă cu modul de viață din orânduirea noastră socialistă”². Prelungindu-se situația imposibilă careia reușea cu greu să-i facă față, Vlad Drăgoescu recurge, în 1975, la un gest radical. Păstrându-se documentul în arhiva CNSAS, îl cităm aici, pe larg :

Tovarășe Președinte, Subsemnatul, Drăgoescu Vlad, cu domiciliul flotant în București, str. Naum Romniceanu nr. 34, sectorul 1, supun atenției Dvs. următoarele :

În anul 1948, în Craiova, de unde sunt originar, am fost arestat, judecat și condamnat la 12 ani închisoare pentru delict de uneltire împotriva ordinii sociale. La expirarea pedepsei, în 1960, am primit o a doua pedeapsă, de 5 ani domiciliu obligatoriu în satul Valea Călmățui, județul Brăila. În anul 1964, la desființarea domiciliului obligatoriu, am venit în București la sora mea, în vederea stabilirii mele aici, deoarece în momentul arestării mele posedam buletin de capitală, buletin obținut în anul 1946, în timp ce urmam cursurile Facultății de Filosofie din București,

Puțin de la venirea mea în capitală, în 1964, deși obținusem viza de flotant pentru 45 de zile, am fost invitat la circumscripția de miliție de care aparțineam cu locuința, unde mi s-a luat buletinul de identitate, aducându-mi-se apoi la cunoștință că nu am voie să locuiesc și să lucrez în capitală. Mi s-a cerut să dau o declarație că voi părăsi Bucureștiul în 48 de ore, în caz contrar nu mi se va mai înapoia buletinul. Mai târziu, angajându-mă pe un șantier de construcții al capitalei, asemenea a mii de oameni veniți din diferite colțuri ale țării, miliția a refuzat să-mi acorde viza de flotant, viză care o obțineau fără excepție toți cei care lucrau pe șantierele de construcții bucureștene.

În anul 1966 intru la Școala Tehnică de Arhitectură și Construcția Orașelor, o urmez timp de 3 ani, fiind bursier de Stat, și o termin în 1969 ca șef al promoției mele. După luarea examenului de diplomă, urmând să mă angajez la Institutul de Proiectări Comerciale București, după ce îmi fac autobiografia scrisă cerută, mi se comunică că nu mai pot fi angajat deoarece suferisem o condamnare politică, existând instrucțiuni în acest sens.

La sfârșitul anului 1972, sunt invitat la Ministerul de Interne, unde mi se cere să plec din București, fiind amenințat cu anularea vizei de flotant.

Pe scurt, de la absolvirea Școlii de Arhitectură în 1969 și până astăzi, am lucrat în capitală aproape exclusiv ca muncitor necalificat pe șantiere sau în fabrici, în momentul de față fiind angajat ca muncitor necalificat la Întreprinderea de Utilaje și Piese de Schimb Chitila. În ceea ce privește buletinul de identitate, am rămas cu cel eliberat în 1964 la Brăila, în care domiciliul meu stabil este satul Valea Călmățui, sat care nici nu

1. *Ibidem*, ff. 131-133. Notă-raport privindu-l pe Vlad Drăgoescu din 12.12.1972.

2. *Ibidem*, f. 49. Notă din 5.09.1973.

mai există, deoarece era populat aproape numai cu cei care primeau pedepse administrative, pedeapsa administrativă fiind desființată în urmă cu 11 ani.

Trebuie să menționez, tot ca o acțiune discriminatorie și barbară efectuată de tovarășii de la Ministerul de Interne și de care cele de mai sus se leagă cu un fir continuu, faptul că în 1963, în timp ce mă aflam cu domiciliul obligatoriu în satul Valea Călmățui, nu mi s-a permis să-mi vizitez părinții aflați pe patul de moarte, care au decedat fără să-i mai pot vedea.

Mi-am permis să enumăr mai sus câteva dintre discriminările efectuate de tovarășii de la Ministerul de Interne care, fără nici o acoperire legală, calcă cele mai elementare drepturi ale unui cetățean pentru niște fapte săvârșite acum 28 de ani, și care a executat deja două pedepse. Perioada 1964-1975 reprezintă oare cea de-a treia pedeapsă?

În perioada 1964-1975, am intervenit în multe rânduri, prin audiențe și memorii, la Ministerul de Interne și Comitetul Central, ultima intervenție pentru rezolvarea situației de discriminare în care mă aflu fiind memoriul depus la Comitetul Central și adresat personal dumneavoastră, pe data de 8 septembrie 1974. Cu toate acestea, cu toate că lucrurile sunt cât se poate de clare și evidente, situația mea a continuat să rămână neschimbată, adică sunt în continuare pus în afara legii. Întrucât și tatăl meu, fost medic cu o deosebită activitate pe tărâm medical, fiind pentru meritele sale de două ori decorat în timpul actualului regim, a fost pus în afara legii atunci când, încheindu-și activitatea la vârsta de 77 de ani, nu i s-a acordat pensia care pe drept i se cuvenea, mă îndreptățeste să consider că nu numai în prezent, dar și când va veni vârsta pensionării mele, voi fi discriminat.

În consecință, pentru motivele expuse mai sus, vă rog să binevoiți a-mi aproba renunțarea la cetățenia română¹.

Ca efect direct al demersului fostului „bandit”, Securitatea dispune verificarea afirmațiilor (care se și confirmă), avizarea negativă a cererii de renunțare la cetățenie, dispunând, în schimb, reglementarea situației domiciliare „care va avea drept urmare și rezolvarea situației sale din punct de vedere profesional”². În aceeași perioadă se avizează negativ și cererea de căsătorie cu o norvegiancă³ – încercare nereușită a lui Drăgoescu de a-și rezolva astfel plecarea legală din țară⁴, precum

1. *Ibidem*, ff. 41-41v. Memoriul lui Vlad Drăgoescu către președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România din 8.09.1975.

2. *Ibidem*, ff. 35-35v. Notă din 10.11.1975.

3. *Ibidem*, ff. 38-38v. Notă din 8.10.1975.

4. Interviu cu Alexandru Botez, realizat de autor, București, 13.02.2012. Arhitectul Alexandru Botez (n. 1937), a fost condamnat în 1959 la 2 ani de închisoare corecțională pentru tentativă de trecere frauduloasă a frontierei. L-a cunoscut pe Vlad Drăgoescu în timpul domiciliului obligatoriu din Valea Călmățui. Pentru mai multe detalii vezi și Vlad Mitric-Ciupe, *Arhitecții români și detenția politică 1944-1964. Între destin concentraționar și vocație profesională*, INST, București, 2013, pp. 475-482. Botez a plecat legal în Norvegia în 1973, prin căsătorie, încercând să-i intermedieze aceeași variantă și lui Drăgoescu.

și cererea de eliberare a unui pașaport, „deoarece este pretabil să desfășoare activitate ostilă R.S. Română în exterior”¹.

Având obiceiul să asculte emisiunile postului de radio Europa Liberă, Drăgoescu audiază, în primăvara lui 1976, și serialul dedicat cărții *Gherla*, de Paul Goma. Retrăind momentele din pușcărie și dorind să-l felicite pe autor, Drăgoescu îl contactează și-l vizitează în ianuarie 1977. Descoperindu-și prieteni comuni, conversația avansează, Drăgoescu povestindu-i lui Goma greutățile sale de după eliberare, refuzând (încă) să-i dea amănunte despre reeducarea de la Pitești și Gherla². În a doua jumătate a lui februarie 1977, aflând de la același post de radio despre scrisoarea deschisă a lui Paul Goma, Vlad Drăgoescu îl vizitează din nou, declarându-i că este de acord cu conținutul materialului, semnând și în nume propriu³. Apelul lui Goma a fost, în fapt, o scrisoare deschisă adresată lui Pavel Kohout⁴, o mișcare de solidarizare publică cu acțiunea Charta '77⁵. Se pare că, până la urmă, lui Drăgoescu i se eliberase un pașaport pentru a putea pleca din țară, dar acesta i-a fost retras la 1 aprilie 1977, ziua arestării lui Paul Goma. Trei zile mai târziu este ridicat și Drăgoescu, care apucă să arunce la W.C.-ul arestului Direcției Cercetări Penale o scrisoare adresată unei funcționare de la Ambasada Danemarcei, căreia îi solicita sprijinul în rezolvarea chestiunii pașaportului.

Scrisoarea a fost găsită de un ofițer, iar Drăgoescu este confruntat în timpul anchetei cu textul recuperat :

Pe 31 Martie s-a întâmplat un fapt neașteptat și teribil. Fiind invitat să mă prezint într-un local al Securității, acolo mi s-a luat pașaportul care-l aveam asupra mea, sub pretextul că am semnat și eu, împreună cu mulți alți semnatari, scrisoarea deschisă a scriitorului Paul Goma către conferința de la Belgrad, prin care protesta împotriva anumitor încălcări ale drepturilor omului. Mi s-a cerut o declarație în care să mă desolidarizez de scrisoarea scriitorului Goma. Am refuzat cu vehemență și cu indignare acest lucru. Deoarece s-au făcut presiuni asupra mea, în sensul că am fost pus să stau o seară și o noapte pe un scaun, în dimineața zilei de 1 Aprilie am refuzat să mănânc și să beau, intrând în greva foamei și a setei. Față de această situație, securitatea mi-a dat în locul pașaportului o foaie care ținea loc de buletin de identitate, anunțându-mă că, de acum

1. ACNSAS, fond Informativ, dosar 2671, ff. 28-28v. Notă din 19.12.1976.
2. O va face însă mai târziu, așa cum afirmă chiar Goma, care-i mulțumește pentru ajutorul oferit încercării de „atmosferizare” a reeducării de tip Pitești. Pentru detalii vezi Paul Goma, *Culoarea Curcubeului '77 (Cutremurul Oamenilor)*, Editura Ratio et Revelatio, Oradea, 2015, p. 398.
3. ACNSAS, fond Penal, dosar 313, vol. 2, ff. 20-25. Declarația lui Vlad Drăgoescu din timpul anchetei, 2.04.1977.
4. Pavel Kohout (n. 1928), jurnalist, scriitor și politician ceh, exponent al „Primăverii de la Praga” din 1968, expulzat în Austria în anii '70.
5. Document programatic al disidenței din Cehoslovacia, care milita pentru respectarea drepturilor omului.

încolo, voi fi obligat să locuiesc în satul Valea Călmățui – Însurăței, și nu mă voi putea deplasa în altă parte decât cu avizul miliției din Însurăței. Cu alte cuvinte, am primit un domiciliu obligatoriu exact în același loc unde am primit și acum 17 ani, cu deosebire că acum ne aflăm în anul 1977 – anul drepturilor omului. Vă rog din suflet să mă ajutați într-un fel, pentru că s-a terminat definitiv cu plecarea mea în Norvegia și căsătoria mea cu Band¹ [...]. Vă autorizez să comunicați oriunde veți găsi necesar cazul meu disperat, rugându-i să intervină pentru mine².

Arestat, prin urmare, alături de Paul Goma și introdus într-un nou „lot complotist”, Drăgoescu este anchetat în primele zile din aprilie, pe mai multe planuri. Pe de o parte, este chestionat vizavi de relațiile pe care le are cu alți foști deținuți și rudele sale din străinătate, iar pe de altă parte despre relația cu Paul Goma și apelul de solidarizare cu acțiunile din străinătate pentru drepturile omului. Procesul-verbal de începere a urmăririi penale stipulează clar că Drăgoescu

a continuat să întrețină relații cu foști condamnați politici, parte din ei executase pedepse cu închisoare pentru activitate fascisto-legionară, față de care a făcut afirmații dușmănoase regimului din R.S. România. Fiind element ostil orânduirii noastre, Drăgoescu Vlad, în lunile ianuarie și februarie 1977, cunoscând acțiunile ostile întreprinse de Paul Goma, a mers la domiciliul acestuia și, după ce au purtat discuții cu caracter dușmănos statului nostru, a aderat sub semnătură la gruparea subversivă-fascistă inițiată de Paul Goma³.

După ce arestarea s-a prelungit de mai multe ori, până la 1 iulie 1977, Vlad Drăgoescu a fost pus în final în libertate, interesantă fiind concluzia Securității asupra cazului. Probabil într-o încercare de neutralizare a efectelor acțiunii Goma, se decide punerea în libertate a lui Drăgoescu la 29 iunie 1977, emiterea unui buletin de identitate pentru București, repartizarea unei locuințe și încadrarea într-un loc de muncă corespunzător pregătirii sale, menționându-se și că „Drăgoescu Vlad nu regretă faptele comise și insistă să i se înapoieze pașaportul pentru a pleca din țară. [...] În raport de comportarea ulterioară a sus-numiților, se va hotărî asupra măsurii de scoatere a lor de sub urmărirea penală pentru infracțiunile ce li s-au reținut în sarcină”⁴.

Ca și în cazul lui Goma – o problemă de care Securitatea a încercat să scape făcându-i practic vânt peste graniță⁵, și lui Vlad Drăgoescu i s-a eliberat, în final,

1. Este vorba despre cetățeană norvegiană Ellen Band, persoana cu care Alexandru Botez îi aranjase o căsătorie formală lui Drăgoescu, pentru a putea pleca din țară.
2. ACNSAS, fond Penal, dosar 313, vol. 2, ff. 31-32. Scrisoarea lui Vlad Drăgoescu către o anume doamnă Petersen, din 1 aprilie 1977. La final este completată olograf și semnată de autor: „Prezenta scrisoare este scrisă de subsemnatul și, de frică, în ziua de 2 Aprilie am aruncat-o în W.C., așa cum am menționat în declarația dată azi, 2 Aprilie 1977”.
3. *Ibidem*, f. 1.
4. *Ibidem*, vol. 13, ff. 42-43. Referat privind pe Drăgoescu Vlad din 26.05.1977.
5. Chestiunea grupului Goma, a suportului primit din Occident, a culiselor anchetei și a modului în care s-a finalizat „problema” nu fac obiectul prezentului text. Pentru

un pașaport, acesta părăsind definitiv România, la 27 mai 1978¹. După o trecere dramatică, de aproape un an și jumătate, printr-un lagăr de refugiați de lângă Viena, în 1980 ajunge și se stabilește în Elveția, la Bienne².

Fără să deținem mai multe date concrete, știm astăzi că Vlad Drăgoescu a fost unul dintre *preapușinii români activi în exil*³, un om care reușea să-și ajute membrii familiei din România, precum și alți refugiați români din Elveția. După evenimentele din 1989 a revenit de câteva ori în țară, fără să se mai implice activ decât prin sprijinirea (inclusiv prin donații) a înființării Memorialului de la Sighet⁴ și ghidarea unor tineri cercetători în munca de documentare a ororilor din închisorile comuniste. Retras într-un cămin de persoane în vârstă, este prezentat drept „un domn foarte singuratic, ce ducea o viață extrem de izolată, obsedat în permanență de anii de închisoare. Citea enorm, cumpărându-și în exclusivitate cărțile de la talcioc, fiindcă avea o pensie foarte mică; scria mult, închizându-se cu cheia în modesta sa cameră, spre a nu fi deranjat de nimeni”⁵, Vlad Drăgoescu și-a sfârșit viața în septembrie 2010.

Așa cum precizam la începutul studiului, pentru cercetarea noastră, care vizează destinul arhitecților în timpul regimului comunist, cazul Drăgoescu nu este important din perspectiva breslei, dar, aplecându-ne asupra acestuia, descoperim și completăm istoriografic trecutul recent, cu accent pe forme de rezistență și contestare. Victimă supremă, Vlad Drăgoescu a avut parte de propria bolgie, cădere profundă în smârcurile reeducării de tip Pitești, lovituri din toate părțile, atât în temniță, cât și în domiciliul obligatoriu sau iluzoria libertate, dar și reveniri pe măsură. Până la un punct, am putea identifica chiar un paralelism între destinul lui și cel (mult mai cunoscut) al părintelui Calciu-Dumitreasa. În orice caz însă, reacțiile ferme împotriva regimului (ideologice sau prin prisma neîmplinirii și lipsurilor personale), pe toată durata acestuia, au existat și trebuie cunoscute. Faptul că majoritatea personajelor care și-au riscat viața, libertatea sau sănătatea au sfârșit dezamăgite în anonimat este un fapt asupra căruia ar trebui să reflectăm.

---

detalii suplimentare, recomandăm lucrarea lui Paul Goma citată anterior, *Culoarea Curcubeului '77*.

1. ACNSAS, fond Informativ, dosar 2671, ff. 192-194v. Referat cu propuneri de închidere a dosarului de urmărire individuală privindu-l pe Vlad Drăgoescu, din 5.08.1978.
2. Interviu cu Alexandru Botez, realizat de autor, București, 13.02.2012.
3. Paul Goma, *Culoarea Curcubeului '77*, p. 398.
4. Ana Blandiana, „Memoria ne poate uni și nu e un drum spre trecut, ci unul spre viitor”, *apud* Sorin Lavric, „Interviurile României Literare”, *România Literară*, nr. 19/2013, disponibil on-line la adresa http://www.romlit.ro/ana_blandiana_memoria_ne_poate_uni_i_nu_e_un_drum_spre_trecut_ci_unul_spre_viitor (accesat pe 20.06.2015).
5. Dan Ottiger Dumitrescu, „Despre necrologul unei victime a «reeducării prin tortură»: Vlad Drăgoescu”, în Ilie Popa (coord.), *Experimentul Pitești, Proceedings PERT'13*, Fundația Culturală Memoria, Pitești, 2014, pp. 130-133.